

Big tingz a gwaan fi Mis Lou

ቢግ ቲንጊዝ ኣ ጓኣን ፊ ሚስ ሉ

Professor Carolyn Cooper

ፕሮፌሰር ካርልዮን ኩኩፐር

Trapa-Trapa Spelin

ፕራፓ፡ፕራፓ ስፔሊን

Mis Lou ded an gaan.

ሚስ ሉ ዴድ ኣን ጋኣን።

Bot wi naa figet we shi du fi big op fi wi Jamieka kolcha.

ቦተ ዊ ናኣ ፊጌተ ዌ ሺ ዱ ፊ ቢግ ኮፕ ፊ ዊ ጃሜይካ ኮልቻ።

A shi mek plenti a wi nuo se wi no afi shiem bout fi wi aat langwij.

ኣ ሺ ሜክ ፕሌንቲ ኣ ዊ ኦፕ ሴ ዊ ኖ ኣፊ ሺኬም ቦኩት ፊ ዊ ኣት ላንግዊጅ።

It a no no bad taakin.

ኪት ኣ ኖ ኖ ባድ ታኣኪን።

A wahn gud-gud sinting.

ኣ ዋህን ጉድ፡ጉድ ሲንቲንጅ።

uLearn Naturally Learners' Co-op
strengthening the brilliance of the child

web: AbundanceCentre.org
web: uLearnNaturally.org
twitter: @uLearnNaturally
Facebook: uLearnNaturally

Wen wi lang-taim piipl dem did kom fram Afrika, dem neva get no chaans fi waak wid dem bag an pan.

ዊን ዊ ላኝ፡ታኪም ፒኪፕል ዴም ዲድ ኮም ፋራም ካፋሪካ፤ ዴም ኔቫ ጌት ኖ ቻካንስ ፊ ዋክስ ዊድ ዴም ባግ ካን ፓን።

Dem kom wid dem tuu lang an.

ዴም ኮም ዊድ ዴም ቱኩ ላኝ ካን።

Tai op.

ጣኪ ኮፕ።

A tiif dem tiif dem an bring dem ya so.

ካ ቲኪፋ ዴም ቲኪፋ ዴም ካን ብሪኝ ዴም ያ ሶ።

Dem neva plan fi kom.

ዴም ኔቫ ፕላን ፊ ኮም።

Stil far aal, dem bring nof kolcha ina dem ed kop.

ስቲል ፋር ኣል ካካል፤ ዴም ብሪኝ ኖፋ ኮልቻ ኪና ዴም ኬድ ኮፕ።

It did ful op.

ኪት ዲድ ፋል ኮፕ።

Dem bring dem talent an dem skil.

ዴም ብሪኝ ዴም ታሌንት ካን ዴም ስኪል።

Dem a faama, aatis, dakta, laaya, tiicha, suoja, bangka, kuk, stailis - aal kain a difran-difran profeshan.

ዴም ካ ፋካማ ፣ ካካቲስ ፣ ዳከታ ፣ ላካዖ ፣ ቲኪቻ ፣ ሱዖጃ ፣ ባኝካ ፣ ኩከ ፣ ስታኪሊስ ፣ ካካል ካኪን ካ ዲፋራን፣ዲፋራን ፕሮፌሻን።

An dem bring dem uol iip a langwij fram aal bout.

ካን ዴም ብሪኝ ዴም ኩዖል ኪኪፕ ካ ላኝዊጅ ፋራም ካካል ቦኩት።

Wen di English piipl dem fuos aan fi dem wan dege-dege langwij pan di Afrikan piipl dem, dem dis twis it op, an brok it op, an miks it op wid fi dem uona langwij dem.

ዌን ዲ ኋኝሊሽ ፒኪፕል ዴም ፋኮስ ካካን ፊ ዴም ዋን ዴጌ፣ዴጌ ላኝዊጅ ፓን ዲ ካፋሪካን ፒኪፕል ዴም፣ ዴም ዲስ ትዊስ ኪት ኮፕ፣ ካን ብሮክ ኪት ኮፕ፣ ካን ሚክስ ኪት ኮፕ ዊድ ፊ ዴም ኩዖና ላኝዊጅ ዴም።

An dem mek op wahn

ካን ዴም ሜክ ኮፕ ዋህን

nyuu langwij. A wii dat. Jamiekan.

ንዩኩ ላኝዊጅ። ካ ዊኪ ዳት። ጃሜይካን።

Chuuzde gaan, di fos buk we rait bout Mis Lou laanch op a University of the (veh/da) West Indies, Mona.

ቆኩዝዴ ጋክን ፣ ዲ ደስ ቡክ ዌ ራኪት ቦኩት ሚስ ሉ ላክንቸ ኮፕ ካ ዩኒቨርሲቲ ኮፍ ትሀ (ሽ/ዳ) ዌስት ኪንዲኪስ፣ ሞና።

A Prof Mervyn Morris rait it.

ካ ፕሮፌሰር መርሻይን ሞርሪስ ራኪት ኪት።

An a Ian Randle Publishers bring it out.

ክን ካ ኪክን ራንድል ፓብሊቸርስ ብሪቺ ኪት ኮኩት።

It niem Miss Lou: Louise Bennett and Jamaican Culture.

ኪት ኒኬም ሚስ ሉ፣ ሎኩኪስ ቤንኔት ካንድ ጃሜይካን ኮልቸር።

An Prof Morris tel wi bout di uol a Mis Lou laif.

ክን ፕሮፌሰር ሞርሪስ ቴል ዌ ቦኩት ዲ ኩፖል ካ ሚስ ሉ ላኪፍ።

Den im taak bout ou shi did ak ina pantomain an shi rait som a dem.

ዴን ኪም ታክክ ቦኩት ኮኩ ሺ ዲድ ካክ ኢና ፓንቶማን ካን ሺ ራኪት ሶም ካ ዴም።

An shi did kalek op anansi tuori.

ክን ሺ ዲድ ካሌክ ኮፕ ካናንሲ ቱፖሪ።

An shi du Ring Ding pruogram pan TV.
ኣን ሺ ደ ሪንግ ዲንግ ፕሮግራም ፓን ቲቪ።

An shi rait nof puoem.

ኣን ሺ ራኪት ኖፍ ፑዮም።

An Prof Morris tel wi bout Mis Lou an fi aar Aunty Roachy we did de pan riedyo.

ኣን ፕሮፍ ሞርሪስ ቴል ዊ ቦኩት ሚስ ሉ ኣን ፊ ኣካር ኣንቲ ሮቺ ዌ ዲድ ዴ ፓን ሪኬድዮ።

Di laas-laas ting Prof Morris tel wi bout a di ded lef.

ዲ ላኣስ፡ላኣስ ቲንግ ፕሮፍ ሞርሪስ ቴል ዊ ቦኩት ኣ ዲ ዴድ ሌፍ።

Wa Mis Lou kaal di 'whole a heap a culture an tradition an birthright' we lef fi wi.

ዋ ሚስ ሉ ካኣል ዲ ሆል ኣ ሂፕ ኣ ቦልቸር ኣን ትራዲሽን ኣን ቦርትርኪት ዌ ሌፍ ፊ ዊ።

RISPEK JUU!

ሪስፔክ ጁኩ!

An a Professor Eddie Baugh laanch di buk. Im shuo wi se a lang taim nou Prof Morris did a stodi Mis Lou.

ኣን ኣ ፕሮፌሰር ኤድዲ ባኩካ ላኣንቸ ዲ ቡክ። ዲም ሹዖ ዊ ሴ ኣ ላን ታዲም ኖኩ ፕሮፍ ሞርሪስ ዲድ ኣ ስቶዲ ሚስ ሉ።

In a 1963, im did priich wahn sorman, 'On Reading Louise Bennett, Seriously'.

ኢን ካ ሸፀ፳፫ (፲፱፻፷፫)፣ ኢም ዲድ ፕሪኪቶ ዋህን ሶርማን፣ ሶን 'ሪዲንፕ ሎኩኪስ ቤንኔት፣ ሲሪኮስልድ።

Yu si dat de kama.

ዩ ሲ ዳት ዲ ካማ።

It siiryos.

ኢት ሲኪሪዮስ።

It miin fi se a no juok Prof Morris a juok.

ኢት ሚኪን ፊ ሴ ካ ኖ ጃጎክ ፕሮፍ ሞርሪስ ካ ጃጎክ።

Im nuo se wen sortn piipl ier bout 'reading' Mis Lou, dem a go waahn laaf.

ኢም ኑሶ ሴ ዌን ሶርትን ፒኪፕል ኪኬር ቦኩት ሪዲንፕ ሚስ ሉ፣ ዴም ካ ጎ ዋካህን ላካፍ።

Dem no nuo se Mis Lou rait dong aar puoem dem, fi instans.

ዴም ኖ ኑሶ ሴ ሚስ ሉ ራኪት ዶኝ ካካር ፑጎኬም ዴም፣ ፊ ኪንስታንስ።

Dem tingk se shi dis git op an chat.

ዴም ቲንክ ሴ ሺ ዲስ ጌት ኮፕ ካን ቻት።

Notn no go so.

ኖትን ኖ ጎ ሶ።

Wi a fi andastan se Mis Lou sidong an tingk bout wa shi a go get op an se.

ዊ ካ ፊ ካንዳስታን ሴ ሚስ ሉ ሲዶኝ ካን ቲንክ ቦኩት ዋ ሺ ካ ጎ ጌት ኮፕ ካን ሴ።

Rispek juu! - ሪስፔክ ጁኡ፡

Dis ya Torzde, Prof Morris an Prof Baugh a go de pan NewsTalk 93FM a taak bout di buk.

ዲስ ያ ቶርደድ፣ ፕሮፍ ሞርሪስ ኣን ፕሮፍ ባኮካ ኣ 1 ዲ ፓን ንውስታክ ህጺፍም (ጓጺ ፍም) ኣ ታካክ ቦኩት ዲ ቡክ።

A di pruogram Big Tingz a Gwaan, we mi an di yuut Tyane Robinson du.

ኣ ዲ ፕራፖግራም ቢግ ቲንጊዝ ኣ ጓካን፣ ዌ ሚ ኣን ዲ ዩኩት ትዬን ርቢንሶን ዲ።

It braadkyaas 4:30 in a di aaftanuun.

ኣት ብራካድክያስ ፬.፴ ኪን ኣ ዲ ኣካፍታኑኩን።

An it kom aan bak pan Satide 2:30.

ኣን ኪት ኮም ኣካን ባክ ፓን ሳቲዲ ፪.፴።

So unu fi chrai kech it.

ሶ ኩኑ ፊ ቸራኪ ኬቸ ኪት።

Wi taak in a suoso Jamiekan.

ዌ ታካክ ኪን ኣ ሱዖሶ ጃሜይካን።

Den mi de a Liguanea Plaza laas ier an wahn man paas mi an se, "Mis Lou daata!" It swiit mi so til.
ዴን ሚ ዴ ካ ሊገካኔካ ፕላዛ ላካስ ኪኤር ካን ዋህን ማን ፓካስ ሚ ካን ሴ፣ "ሚስ ሉ ዳካታ!" ኪት
ስዊኪት ሚ ሶ ቲል።

Wan a di ting mi fain out in a Prof Morris buk a dis:
ዋን ካ ዲ ቲንግ ሚ ፋኪን ኮኮት ኪን ካ ፕሮፍ ሞርሪስ ቡክ ካ ዲስ፣

Mis Lou uum did tek out chruu it did a gi ar problem.
ሚስ ሉ ኮኮም ዲድ ቴክ ኮኮት ቸሩኮ ኪት ዲድ ካ ገ ካር ፕሮብሌም።

So shi kudn av no pikni.
ሶ ሺ ኩድን ካቭ ኖ ፒክኒ።

Wel, mi nuo se Mis Lou gat nof kolcha pikni an gran-pikni an griet-gran-pikni. Giv tangks!
ዌል፣ ሚ ኑዖ ሴ ሚስ ሉ ጋት ኖፍ ኮሊቻ ፒክኒ ካን ግራን-ፒክኒ ካን ግሪት-ግራን-ፒክኒ። ገብ ታንክስ!

ፕሮፌሰር ካሮልይን ኩኩፐር - ፕራፓ:ፕራፓ ስፔሊን

ሚስ ሉ ዴድ ኣን ጋኣን። ቦት ዊ ናኣ ፊጌት ዌ ሺ ዱ ፊ ቢግ ኦፕ ፊ ዊ ጃሜይካ ኮልቻ። ኣ ሺ ሜክ ፕሌንቲ ኣ ዊ ኩፖ ሴ ዊ ኖ ኣፊ ሺኤም ቦኡት ፊ ዊ ኣት ላኝዊጅ። ኢት ኣ ኖ ኖ ባድ ታኣኪን። ኣ ዋህን ጉድ፡ጉድ ሲንቲኝ። ዊን ዊ ላኝ፡ታኢም ፒኢፕል ዴም ዲድ ኮም ፍራም ኣፍሪካ፣ ዴም ኔቫ ጌት ኖ ቻኣንስ ፊ ዋኣክ ዊድ ዴም ባግ ኣን ፓን። ዴም ኮም ዊድ ዴም ቱኩ ላኝ ኣን። ጣኢ ኦፕ። ኣ ቲኢፍ ዴም ቲኢፍ ዴም ኣን ብሪኝ ዴም ያ ሶ። ዴም ኔቫ ፕላን ፊ ኮም።

ስቲል ፋር ኣኣል፣ ዴም ብሪኝ ኖፍ ኮልቻ ኢና ዴም ኤድ ኮፕ። ኢት ዲድ ፋል ኦፕ። ዴም ብሪኝ ዴም ታሌንት ኣን ዴም ስኪል። ዴም ኣ ፋኣማ ፣ ኣኣቲስ ፣ ዳክታ ፣ ላኣያ ፣ ቲኢቻ ፣ ሱፖጃ ፣ ባኝካ ፣ ኩክ ፣ ስታኢሊስ ፣ ኣኣል ካኢን ኣ ዲፍራን፡ዲፍራን ፕሮፌሻን። ኣን ዴም ብሪኝ ዴም ኩፖል ኢኢፕ ኣ ላኝዊጅ ፍራም ኣኣል ቦኡት። ዊን ዲ ዲኝሊሽ ፒኢፕል ዴም ፋኦስ ኣኣን ፊ ዴም ዋን ዴጌ፣ዴጌ ላኝዊጅ ፓን ዲ ኣፍሪካን ፒኢፕል ዴም፣ ዴም ዲስ ትዊስ ኢት ኦፕ፣ ኣን ብሮክ ኢት ኦፕ፣ ኣን ሚክስ ኢት ኦፕ ዊድ ፊ ዴም ኩፖና ላኝዊጅ ዴም። ኣን ዴም ሜክ ኦፕ ዋህን ንዩኡ ላኝዊጅ። ኣ ዊኢ ዳት። ጃሜይካን።

ቼኩዝዴ ጋኣን ፣ ዲ ፎስቡክ ዌ ራኢት ቦኩት ሚስ ሉ ላኣንቸ ኦፕ ኣ ዩኒቨርሲቲ ኦፍ ትሀ (ቨ/ዳ) ዌስት ዲንዲዔስ፣ ሞና። ኣ ፕሮፌሰር ሙርቭይን ሞርሪስ ራኢት ኢት። ኣን ኣ ኢኣን ራንድል ፖብሊቸርስ ብሪኝ ኢት ኦኩት። ኢት ኒኤም ሚስ ሉ፥ ሎኩኢስ ቤንኔት ኣንድ ጃሚይካን ኮልቸር። ኣን ፕሮፌሰር ሞርሪስ ቴል ዊ ቦኩት ዲ ኩፖል ኣ ሚስ ሉ ላኢ።

ዴን ኢም ታኣክ ቦኩት ኦኩ ሺ ዲድ ኣክ ኢና ፓንቶማዲን ኣን ሺ ራኢት ሶም ኣ ዴም። ኣን ሺ ዲድ ካሌክ ኦፕ ኣናንሲ ቱፖሪ። ኣን ሺ ዱ ሪኝ ዲኝ ፕሩፖግራም ፓን ቲቪ። ኣን ሺ ራኢት ኖፍ ፑፖኤም። ኣን ፕሮፍ ሞርሪስ ቴል ዊ ቦኩት ሚስ ሉ ኣን ፊ ኣኣር ኣንቲ ሮቺ ዌ ዲድ ዴ ፓን ሪኤድዮ። ዲ ላኣስ፡ላኣስ ቲኝ ፕሮፍ ሞርሪስ ቴል ዊ ቦኩት ኣ ዲ ዴድ ሌፍ። ዋ ሚስ ሉ ካኣል ዲ ሆል ኣ ሂፕ ኣ ኮልቸር ኣን ትራዲሾን ኣን ቦርትርኢት ዌ ሌፍ ፊ ዊ።

ሪስፔክ ጁኦ!

ኣን ኣ ፕሮፌሰር ኤድዲ ባኣኣ ላኣንቸ ዲ ቡክ። ዲም ሹፖ ዊ ሴ ኣ ላኝ ታዲም ኖኩ ፕሮፍ ሞርሪስ ዲድ ኣ ስቶዲ ሚስ ሉ። ኢን ኣ ፩፻፯፫ (፲፱፻፷፫) ፣ ኢም ዲድ ፕሪኢቸ ዋህን ሶርማን፣ ፖን 'ሪዲኝ ሎኩኢስ ቤንኔት፣ ሲሪኦስልይ'። ዩ ሲ ዳት ዴ ካማ። ኢት ሲኢሪዮስ። ኢት ሚኢን ፊ ሴ ኣ ኖ ጁፖክ ፕሮፍ ሞርሪስ ኣ ጁፖክ።

ኢም ኩፖ ሴ ዌን ሶርትን ፒኢፕል ኢኤር ቦኩት ሪዲኝ ሚስ ሉ፣ ዴም ኣ ጎ ዋኣህን ላኣ። ዴም

ኖ ኑፆ ሴ ሚስ ሉ ራኢት ዶኝ ኣኣር ፑፆኤም ዴም፣ ፊ ኢንስታንስ። ዴም ቲኝክ ሴ ሺ ዲስ ጊት ኦፕ ኣን ቻት። ኖትን ኖ ጎ ሶ። ዊ ኣ ፊ ኣንዳስታን ሴ ሚስ ሉ ሲዶኝ ኣን ቲኝክ ሶኡት ዋ ሺ ኣ ጎ ጌት ኦፕ ኣን ሴ። ሪስፔክ ጁኡ፦

ዲስ ያ ቶርዝዴ፣ ፕሮፍ ሞርሪስ ኣን ፕሮፍ ባኦኣ ኣ ጎ ዴ ፓን ንውስታክ ሸፍም (፳፫ ፍም) ኣ ታኣክ ሶኡት ዲ ቡክ። ኣ ዲ ፕሩፆግራም ቢግ ቲኝዝ ኣ ጓኣን፣ ዌ ሚ ኣን ዲ ዩኡት ትዬን ሮቢንሶን ዱ። ኣት ብራኣድክያስ ፬.፱ ኢን ኣ ዲ ኣኣፍታኑኡን። ኣን ኢት ኮም ኣኣን ባክ ፓን ሳቲዴ ፪.፱። ሶ ኡኑ ፊ ችራኢ ኬች ኢት። ዊ ታኣክ ኢን ኣ ሱፆሶ ጃሜይካን።

ዴን ሚ ዴ ኣ ሊፖኣኔኣ ፕላዛ ላኣስ ኢኤር ኣን ዋህን ማን ፓኣስ ሚ ኣን ሴ፣ "ሚስ ሉ ዳኣታ!" ኢት ስዊኢት ሚ ሶ ቲል። ዋን ኣ ዲ ቲኝ ሚ ፋኢን ኦኡት ኢን ኣ ፕሮፍ ሞርሪስ ቡክ ኣ ዲስ። ሚስ ሉ ኡኡም ዲድ ቴክ ኦኡት ችሩኡ ኢት ዲድ ኣ ጊ ኣር ፕሮብሌም። ሶ ሺ ኩድን ኣቭ ኖ ፒክኒ። ዌል፣ ሚ ኑፆ ሴ ሚስ ሉ ጋት ኖፍ ኮልቻ ፒክኒ ኣን ግራን፣ፒክኒ ኣን ግሪኤት፣ግራን፣ ፒክኒ። ጊቭ ታኝክስ !